

۱۰ کانون ثانی ۱۹۱۸

صافی : ۲۷

برنجی .

ایکتنی جلد

کتابخانه
مجموعه

علم ، صنعت و اخلاق دار الفنون مجموعہ

اورتەيە آيتىلدىنى ايجون بو باديەكى سۆلمۈز قارشى ھېچ بر جواب وىرىلەيۇر . ھىي : « لور كەنى لىرا اولەرق بلە . دىكەزىن اولە ترچە ايلەك . » سوزىنىدە بو باديەكى ادعائىزە آشكارا بر اعتراف تلىق ايدەرز . ذاتاً زەدە ادعا ايدىيورۇز كە (شىر وقادىن) مقالەسىندە بيان اولۇنان اسسنادات ھې بويەلە ياكش بلەنن و تدقيق ايدىلەن ، معلومات زەمەرىستەندەر . فقط اارتق تىلەككەزەدە براخصاص دورىنك آجىلەيدىنى دوشونەلى بىز . ھى ايتىندىكەزى يالان ياكش معلومات ايلە اورتەيە آيتىلەرق ناملىرى حرمەنلە ياد ايدىلەك ذواتى لىكەلەمكە چايشاملى بىز ! ابراهيم پاشانىك تروق و اشتقادىن چىقان ثروت ، رىسى وثيقە سىندۇ صريح بر سورۇدە كوستەلدىكى حالەدە الآن : « كوستەلان وثيقەدەكى بائىقايىسە اختلاجلەرك بىماسىدن متباقى مقدار اولەمازىمى ؟ » سورۇندە جواب وىرىلسى ، عىز ايلە قارىشىق غىرىب بر ماقالە تلىق ايدەرز . خصوصە : « بىز بوكونىكى حسابە دىلەرك كوستەلان مقدارى يازدۇق . بونك طوغىرى ويا ياكش اولسى كېتى بىز ھاندەككەر ، دىلەك ، داعىە فضل و عرفان ايلە قىلماق ئوافق ايجەك غىر منطەقى بر جوابدەر . بىكى بو كىفەت كىمە ھاندەك اولاجق ؟ مادامكە بو مقدارك طوغىرى اولوب اولمادىنى تدقيقە عىز كوستەلدىرە ، نىچون بوياكش معلومات ابراهيم پاشانى كۆچۈك دوشورەك ايجون ايلرى سورۇلۇر ؟ عىن مېھنەت ، ھامەرك داھا آز مقدارەدە كوستەلدىكى باشقە تارىخلارەدە دولك رىسى وثيقەسى طوروب طورۇكن اولر نىچون ئىول بوورۇلۇر ؟ - چونكە اونلەردەكى مقدار آز ؛ اونلر آلتىنچق اولۇرسە ، ابراهيم پاشا تىلەل ايدىلەمەك : ... بىز اواعتقادەركە ، دىنلىك ھىچ برەملىكتەدە اشخاص تارىخىيە قارشى بۇدجە قىصدى ، بۇدجە غىر ھىق ، بۇدجە بى رحمانە تىخىرلارە تىتبث اولۇندىنى كورۇلەمىدەر .

مع مافە بوتون بوتىنلەرك ، بوتون بو تىخىرلەرك سىبىدە پاك آشكارا : جودت پاشا طرۇقدىن بيان اولۇنان ياكش ، وثاقە غىر سىندە فەكرلى ھىق كوتەرك ! فقط مەلتەئانەدە علمەدن باشقە خاطرە حرمت براقايان جودت پاشا ايجون ، ادارە دولندە رشوت وارتەكەيدن متغىر ، اسقامات وحرىت برورلىكى ايلە مشھىر محترم بر روزىرى چورۇتمەكە چالاشىپانى حسابە ملىيە بى مانا عىد ايدەرز . جودت پاشانىك معلومات قەھىمى ھى كەچە مەلۇمدر ؟ فقط « حىات علمىسى ، حىات ادەبىسى ، حىات سىياسەتى ، حىات عسكىرىسى اولان عالم وفاضل بر مورخ ايدى » سوزىرى ، جودت پاشا ايلە علاقىسى اولمايان ، متروكات قلمەسىنى سىرمائە شەرت اتخاذا ايجەن بر آغزەدن ايتىمەك ايسىرەك . بىز شىوكا قانەركە ، جودت پاشا بر مورخ دىككەر ؛ برىخىي درجەدە بر

مەھارلىرى تىھىر ايتەك و بۇدە قانلەك ذكا و ھىرقانە حرمتىز . لىكك نە درجەلە قدر وازاىلە چىكى كوستەرك ايجون ، بىنى مطالعات درمىانە ئزوم كوردەك .

ابراهيم پاشا ھىقەدەكى تىرىياتىرى مطالعە بويورۇنلر تەقىر ايدىلەركە ، (لالە دورى) نەدە پاشانىك ھىسانى ذكر ايدىلش اولدىنى كى قىصورلەندەدە بحث اولۇنمىدەر . بوتونون تدقیقات نەتىجەسىندە آكلاشلىمىدەركە ، نوشەرلى ابراهيم پاشا شىمدى بى قدر پاك چىركىن پەنانلەر اوغراشمىدەر . بو پەنانلەك ھىچ بر اساسە سىندە اولەرق بلا سىب (شىر وقادىن) مقالەسىندەدە تارىخ جودتەن قىللا ، تىكرۇايتىدىكى كورۇنچە ، تارىخەرك بى مەھم شىصىبى ھىقەدە وثاقە نظراً تىر ھىقىت ايتەك بر وظیفە ھەداىلەمىدەر . بوسىبە مېندىركە مقالەلەر ابراهيم پاشانىك لىكەز خىرات و ھىسانى تەمداد اولۇنمىدەر . بناً ەلىە بو ھىقىت مېدانە دورىكن ، (لالە دورى) ايلە مقالات اعتراسىيە آرەسىندە تضاد موجود اولدىنى درمىان ايتەك منطەقىزەلە و سۈە تاۋىلە آشكارا بر مىثال تىشكىل ايجىزى ؟

يازدىنمىز مقالەلەردە كورۇلۇركە ، مەدەئىز سىمىانە ، بى طرۇقە و مىلت بروراندەر . نە بۇدەرك ھاشى خىطالارى تاۋىل ، نەدە مەھم بر شىصىن تارىخى بى تىزىل ايتەك ايسىمىورۇز . كەدە ، ھەنانى مىلتكە بىتخە ، فلاكتىدە و خىرخواھ بر وژىرى ھىقەر و ذىل كوستەرك ايجون ايجىلەرك ياكش قىيىحاتى آراشتىرارق اذھان ملىقە تىلەك ايتەك غىر تە دوشمىورۇز . بو امل و ھىك تاۋىلەركە ، (لالە دورى) نە ياكش اسنادلر ، ابراهيم پاشانىك پاشاقلەر قىدق (۱) آتامى كىھ افترال يازنامىدەر (لالە دورى ، دردىمى طبع ، س ۷۰ ، سطر ۱۳ مراجعت .) ھالبۇكە ابراهيم پاشانىك خاتىرە قىدق آتۇنى آتدېفە دائر موجود اسنادك قولادىن بىلگە مەلۇمات ايلە (قىدق) تىخويل ايدىلسە وقوع بولان اعتراسىيە قارشى وىرىلن جواب ، پاك سادە دلانەدەر : « كىمى قىزل قىزل آتۇنلر ، زر مىجوبلر ، ... كىمى ھى قىدق ايجوق بر آتۇن وىردىكى سوبلر ! » دىنلىورۇكە ، بىز بو جوابى (شىر وقادىن) مقالەسىندە ابراهيم پاشا ھىقەدە يازىلان مەترىكە قولاقدن بىلگە مەلۇماتە سىندە اولدىفە بر دىلە عىدەيدەرز . (قىدق) رواۋى ھىچ بر كىتابدە بوقدەر ، اولسە ايدى ، بونلەك ماخذالار قىدق كوستەركە ھىچ شەھىر بوقدى . نىمك ، بويە ھى سوبەلەن سوز ، مەھم ماخذارە سىندە اولدىنى ادعا اولۇنان مقالەلەردە وثيقە اولارق ايلرى سىسورۇلەك ! بوكون تارىخ علمى بوسوتون دىكىشمىدەر ؟ ھى قەرقەك بر وثيقە ايلە تاۋىد ايدىلسى لازمدر . نەكىم اورخان غازىنىك اوج بىك مەكتەب آچىدردىنىدە . بىنە بويە آغزەدن بىلگە مەلۇماتە

کو سترمشدک. شمدی بو واضح و قطعی مسئله کاملاً تقلیط
ایدش، نابت شو جله ایه بر حکم و برلشدر :

« سنی سلطانك درنده پادیرمش بولندینی جامی كندی
جیانده بنا ایتدیرمش اولدینی کتابه تاریخمسنده ۸۸۷ تاریخله
محور اولمسنه ۸۷۱ ده وقاتی سوبله مك توافق ایدمه من ! »
حال بوكه سنی سلطان، جامعی جیانده پادیرما مشدر؛ جامع
وقتندن صوكره، بازید ثانی دورنده پادیرمشدر،
تاریخ انجمنی مجموعه سنده عارفی پاشا بو مسئله نی صراحتاً
حل ایدییور: « سنی خاتون جناب فاتحله اون سكریل بر حیات
مسعودانه ككیره رك ۸۷۱ سنه سنده درنده وقت ایلدی. اراده
سلطان جامی خلیفه سنده مدفونه در، ذیلده مندرج ۸۸۷ تاریخی
کتابه مخصوصه تاریخمسنه كوره جامع مذكورك سنی خاتونك
صاغلفنده كندی طرفندن پادیرنی معناسی جیقورسه، ده مشارالها
فاتح دورنده اولش و جامع ایسه بازید خان ثانی عصرنده پایش
اولدیفندن اساساً قیریق دو كوك بر عیبه ایه یازیل اولان
کتابه مذكورك طرز تحریر وفاده سی طوغری دكلدر،
(تاریخ انجمنی مجموعه سی، جلد ۶، ص ۴۲۰). سنی سلطانك
کتابه سنك مزاری ده شودر: « هذا قبرست خاتون بنت سلیمان
بك بن ذوقادرقی واسط شهر رمضان المبارك سنه احدی وسبعین
و ثمانمیه الرحمة الله تعالی ۸۷۱ » (تاریخ انجمنی مجموعه سی، جلد
۷، ص ۹۴). غریبی شوكه، هم بوبایدی معلومات، عارفی
پاشانك مقاله سندن آلییور، همه صاحب مقاله نك كتابه سی
عیناً یازوب یا كاشغنی اثبات ایتدیكى جامع مسئله سی افكار
قاریقی تقلیط ایچون طوغری اولق اوزره ایلری سورولیور.
فكر تحریفك ارنی اولدینی بودرجه حقایقه ادر اك ایدمه مشدك!
۸۷۱ ده وفات ایدن و كتابه سنك مزاری موجود اولان سنی
سلطان ۸۸۷ ده ناصل جامع پادیرایلیر ؟

ایكنجی مقاله ده شودر: ابراهیم منفرقه نك اردو تنظیمی
حقده ابراهیم پاشایه بر رساله تقدیم ایش اولدیفنه دائر
وقوع بولان بیاناتی رد ایچون شو مطالعه درمیان بویو-
رولمشدی: « ابراهیم اقدی فرانسز ایكن اهتدا الله مش اولدیفندن
بونى اجنی مورخلى لازمده تكامل كو سترمز لردى. اجنی
تاریخلنده دخی بویله برشی كورمده. شمدی ابراهیم منفرقه نك
فرانسز دكل، ماجار اولدینی سوبله مزه قارشى بویك آشكار
خطاده شو صورته تاویل بویورولیور: « ابراهیم اقدی منفرقه نك
مجارلى اولوب اهتدا ایش بولندینی بوتون تواریخ معتبره ده
محور بولوندیفندن بزده آنى مجارلى بیلیور. لکن یالکز
عطانك روایتی مقبول اولمه جغنی تسلیم ایتدیرمك (ایچون)
بونى و آنك سوزنی معترضه رد ایتدیرمك (ایچون) بونی

تاریخ عطادن نقل ایلدك. شمدی به قدر یازیلان مقاله نرك
مطالعهمسندن واضحاً آكلاشیلیركه، بز ابراهیم منفرقه نك
میلندن بحث ایتدككه، عطانك سوزنی بز رد ایتدیرمك ایچون
بوقره تاریخ عطادن نقل ایدش اولسون؛ هم ایدسه ایدی،
معترضه ایچنده كو ستر بیلردی. حال بوكه ابراهیم منفرقه نك فرانسز
اولدینی، بوقاربکی جله دنده واضحاً آكلاشیلدینی اوزره،
معلوماتو شاق قیلندن و صرف وقوفو شاق آری ارلاراق
یازاشدی، بونك یا كلكش اولدینی سوبله مزه قارشى شمدی
سبك وریطدن معرا جهلرله، كه كاله منوعندن، مسئله نك تاویلنه
چالیشیلور! بناء علیه قارشى قارشى به قویدیمز شو جله لری
علمی بر مباحثه كال جرانه یازا بیلدك ایچون، یا قارلری
بوسنون قوه تمیزه دن محروم عد ایتك و یا خود ستر ستر ایچون
حیث قلمه نی نظر اعتباره آلاماق اقضا ایدر. خصوصیه
لاله دورى كاتجهرلندن بحث ایدیلیركن یازیلان اوبونجی قوللاری
عسکرلره قاریشدرمق و: « ایتنه ابراهیم پاشا بوقوللاری
یتشدیرییوردی، دیمك، قوه منطقیه نك ضعفه دلالت ایدك جك
امارات مؤسفه دندر.

یازیلان مقاله جوابیه كال حجاب ایه بحث ایدك جكمز
بر مسئله واره، ارده « دایرلر » كه سنك ایضاحی ایچون بر
خاتم قلمندن چیقان تشریحسندر. خصوصیه، « دایرلر » كه-
سنك قایده دلالت ایتدیكى آكلاشیلیر آكلاشیلماز وریلن
جواب بك ناركانه (!) در:

— كوزلرینه سورمه، قاشلرینه عطرشاهیل سورنلر قادین
دكلش ها !!

— اوت اقدم، قادین دكلر مش !

اكر: « كل یاناقلی كلكلی كراكلی مور خارلی،
مصرعسندكی (كراكه) كه سنك معناسی اوكرنك
ایچون برلفت كتابنه مراجعت ایدش اولسه ایدی، و یا خود
(وهینك كراكه سی) تحظر بویورلیرق اسكى ادیبسانك
(می و محبوب) مضمونلری ده ینه قولاقدن بلله صورته
اولسون معلوم بولونسه ایدی، تاریخ ادیبسانكده بر تقیه
تشکیل ایدن. بو حقیقتدن هیچ بحث ایدلز، اونى مصرع
ایجاباتی تاقی وفضله تشریحاندن توف ایدرك تادباً سكوت
ایدیلردی. حال بوكه كوچكلر سورمه چكیدن، قاشلرینه
عطرشاهیل سوردیرن ابراهیم پاشا دكلدر، ندیمك قوه خیاله
سیدر. بوقدر بسط بر حقیقی بیله ابراهیم پاشانی تذلیل ایچون
عوامقربانه شكلره سوقق، قوه تقلیطیه الیم بر مثال تشکیل
لیدر !

ابراهیم پاشانك سفاخانه لر آجدریدینی اثبات ایچون

اورلودینی حلاله، (داماد ابراهیم پاشا و علیمداد لری) مقاله سنده هر ماده مک صرسله جوابلری یازدینفک فرقه وارنلایارق، آنحق سوز اولسون دیبه مسئله نک طساعیدلیدین بحث ایدلسی خندینی موجب احوالندن عد اولونایلیار : بزم فکریزه قالیسه (بنه داماد ابراهیم پاشا مسئله) مقاله سنده ابراهیم پاشان باشقه هان هر شیدن بحث ایدلشدر. مع مافیة حقیقتک قضاہرینہ خدمت ایچون، بو مقاله حقتندہ بیلہ لازم کلن مطالعاتدہ بولونمائی بر وظیفہ عد ایدیوز.

۱ — شمعی دی قدر یازیلان مقالہ خلاصہ ایدیلجک اولورسه، موضوع بحث اولان نقطہ لراوج قسمہ آریلایلیار : اتحال، پاکشدر، ابراهیم پاشا حقدہ قولاقدن بللہمہ معلومات .

۲ — اتحال، صحیفہ سی صحیفہ سہ کوسترلیدی حلالہ جواباسکوت ایدلشدر .

۳ — پاکشدر — کہ سنی سلطان مسئله سی ایلہ ابراهیم مغرقہ نک فرانسیزی مسئله سیدر — بولتر حقدہ کی مطالعاتدہ قارش حقل کورونک ایچون کاه وثیقہ تخریف ایدیلجک کاه قاتلری یازیلان شلری کوسترین وثیقہ لری تدقیق ایتجہ جک ظن ایدرک اولورناتایا بیلرله جواب ویرلشدر .

۴ — ابراهیم پاشانک عسکرہ قطام ویرمدیکی ادعا اولوندینی حلالہ، تاریخ طصادن و اوزمانکی فرانسیز سفیرینک واپورندن تفلأ عکسی اثبات ایتمزہ قارش، تاریخ عطاسک مہم بر مآخذ اولدینی جودت پاشا طرفندہ بکینلن براتر بولندینی نظرقلہ آتایارق طساک معلوماتی لاسیبرد ایدلکدن باشقه جواب ویرلہ ماش یاخودعکس حال باشقه بروشقیہ ایلہ اولسون اثبات واپاردایدیلہ مشدر .

۵ — ابراهیم پاشانک آجیدردینی مکتبلرہ مدرسلر و کتخانلر صرسله تعداد اولوندینی حلالہ، هیچ براعتراض بیان ایدیلہ مش، یالکز اوردان غازیفک اوج بیک مکتب آجیدرما سی بلانوم بیان ایدیلرک فاضل برخطایہ دوشولشدر .

۶ — ابراهیم پاشانک سفاحتانلری نرودہ و تہمقدودہ اولدینی سؤالہ قارش کوسترین دلایلر، سائروثاقندن ماعدایک زیادہ اعتبار اولونان جودت پاشانک بیاناتیہدہ حکمدن اسقاط ایدلش و سفاحتانلرک حقدہ کی مطالعاتک عدنی براتہامدن باشقه برشی اولادینی و بشاء علیہ دوشونویہرک یازدیلہ آتلاشلشدر .

۷ — ابراهیم پاشانک بخش یدی میلیون درت یوز بیک ایرا ثروقی اجنبی کتساباردن پاکشن ترجمہ ایدیلرک ایلری سوزولدی حقدہ کی بیاناتیزہ قارش (لیور) گلہ سنک پاکشن بللہ ندیکی و اشأ اعتراف اولوغنددر .

۸ — ابراهیم پاشا زمانندہ شرک جدیایہ غلبہ ایتدی زمانندہ نشر ایدیلن جدی اثرلرہ اثبات اولوندینی حلالہ بوکا هیچ بر جواب ویرلشدر .

۹ — ابراهیم پاشا زمانندہ قاندرلک جیبی بیک عایدلیدی کتہ دائر بیاناتیزہ مقابل « ندیمک برشیری مثال کتیرلش ایدہ اونکدہ معامی پاکشن آکلاشلش و بویا کتیشنی بیاق ایتمزہ قارش قاقین مسئله سی برقیلاق چرکین معاطلرہ دوشولشدر .

۱۰ — ابراهیم پاشانک قاندرلہ فندق آتامدیہ دائر قوع بولان بیاناتیزہ قارش : « کیی زعجوب ، کیی فندق آتاملرہ بر آتون ویردیکی سولر ! » دیہ هرسلہ بن سوزک وثیقہ سورندہ قبول اولوندینی اعتراف ایدلشدر .

لالہ دورندن دلایلر کتیرمک ایستلیدیکی حلالہ بر درلو سفا . متخصانہ گلہ سی اورتایہ قونیلایمور . ولالہ دورندہ دوق و سفایہ عائد اولان جملہ لدن ماعدا آرانوب طارانوب باشقه بر شی بولونامیور . چونکہ لالہ دورندہ اسملری یازیلان لری، سفاحتخانہ دکا ر؛ سلمان و پادشاه داماد لری نک سرایلیردر . حتی او دوردہ، کاغذخانہ یاییلان بوسلطان سرایلرندن بحث ایدرکی، هیچ تأمل ایتجدن : « بر جوق اسرافالہ میدانہ کتیریلویده ایچسدہ سفاحت ایدیان شیئہ نہ دنیلور ؟ سفاحتخانہ دکلی ؟ » دنیلور . فقط بو سؤالہ بز جواب ویرمہم، جودت پاشا ویرسین :

« کاغذخانہ دکلی ریاض و تصور عالیہ خاک ایلہ یکسان قلہرق انظار ایتجیدہ بر بیوک ذرات کوسترلیدی » (تاریخ جودت، جلد ۱، ص ۴۴) .

دیک، لالہ دورندہ، کاغذخانہ یاییلدینی سولہ نسرایلر سفاحتخانہ دکلی ! چونکہ اولہ اولہ ایدی، جودت پاشا بونلرک خاک ایلہ یکسان ایدلسنی بر ذالت دکل، بلکہ بر سعادت عد ایدردی . او حلالہ ابراهیم پاشانک سفاحتخانلر یایدردینی موقوف وثیقہ لرینہ مستدا بیان ایدلرہ صوراز : بو سفاحتخانلر نرودہ و هانکی تاریخدہ یاییلمشدر ؟

سولک بر مطالعہ اولوق اوزرہ شو قیدی دلاوہ ایدلم : بز، لالہ دورندن آلانن : « خاتملرک مسیرہ قیافتری لالہ لارک ظرافتی نسبتندہ انجہلک کسب ایتجدی، جملہ سنده شایان اعتراض بر شی کورمہ دک . شتیق کیننمک، ظریف یاشامدہ کی خاتملر ایچون بر قباحت عد اولوناق ؟ مع مافیہ قاندرلریزک شعرلرنده عشقندن بحث ایتلری تجویز ایتجینار، اولری الک طبیعی حقلرندن دهمحروم کورمہ ککندی حاللرینہ اویدرق ایستینلر، ظرافتلیزده شایان تقیح کورہ بییلرلر . فقط بز، بونک بوسبوتون عکسکی دوشونویوز : بوکون شعرلرنده و رومانلرنده عشقی ترم و تصور ایدن ایکی نجیب قاقین سیاسی واردرک، اولورده نکار بت عثمان و خالده ادیب خانم اقدیلردر . اختصاصلرندن باشقه شلردن بحث ایتجین بو قیمتدار قلملرک صمیمی بر اسلوبلہ تصور ایدلکری صحیفلر، عثمانی قاندرلنک روح حساسہ ایدی بر ترجاندر .

یازیلان مقالہ لردہ ابراهیم پاشانان اورخان غازی، اورخان غازیدن جودت پاشایہ، جودت پاشان سنی سلطانہ، سنی سلطاندن سلیم ثالثہ، سلیم ثالثدن منطق درسلیرنہ، منطق درسلرندن ایساغوجی قاعدہ لرینہ آتلا ندینی، دها طوغروسی پاکشدری تاویل و قاتلری تفضیل ایچون هر طرفہ باش

۱۰ — مازروانی بک مدافعه سه جودت پاشا شک درت صحیفه تخصیص
ایندی کلاما ابراهیم پاشا چون هیچ ربحی برستانه مطالعه در زمان بزمش
اولادی حفته کی بیانه زده جودت پاشا شک دور مژگوری یازماه مآور
اولادی جهته بونی جیب لوطیه با پاچی بان ایشل ایسه جودت
پاشا شک مدخله در حال دولت حفته عندی مطالعه کرده پولونا قرا ابراهیم
پاشا حفته ینه سکوت ایلیکی مطالعه اولو نامدهر .
۹۱ — ابراهیم پاشا شک چراغالرده فضل یاره اسراف ایلیکیته
داثر یازیلان مطالعه لری قیودات تاریخیه اله زده ایلیکی حاله
کوستردیکم ضیافت لک رسمی اولادی بیان ایشل و حالیکه لک چوق
مصافو بو برسی ضیافتلر ایلیکی و بناء علیه بولارده مقداری
غایت آرز اولادی جهته مصافک اهمیتز اولاجی دوشو بولمدهر .
۹۲ — ابراهیم پاشا شک رجال دولت حفته غرضکار اولدینه
داثر یازیلان مدعیات وقایع و احوال تاریخیه ایله رد اولادی حاله
پوکاده بر جواب و بر یلمدهر .
۹۳ — صوفولونک وفاتده جنازه یارمی جیتادیفده داثر
یازیلان پاکشن معلومه قارش صوفولونک معظم تروندنیمت ایندیکیز
حاله سکوت ایلدی . سائر مطلق فاعده لری و سلطان ساهم ثالث مدیه لری
مدعیه لک خار جده اولادی ایچون اولر حفته برسی سولیمیز . بوتون
پاکشن مدعیانی اثبات ایچون ده یانکزامه تاریخی مآخذ اخذ ایلدی .
اک زباده دلیلده ، لاله دوری رساله لک برخی طبعین کتیلدر ،
برجوتی علاوه و اسلحاه ایله دودخی طبعی نثر اولونان یوز لک
برخی طبعینده آتجی ابراهیم پاشا شک ذوق و صفاسنه هاش سطرلر
اورتایه قوشولس . ۱۷۰ صحیفه مانع اولان تکمیل امرده پاشا شک
موقیاتنه داثر یازیلان سطرلر هیچ نظر اعتباره آتمامدهر . آکاشیلدینه
کوره ، لاله دوری ده نثر ایشل اولامسه ایش ، بودر حفته هیچ
برویله کوسرطیه بجهش !

بوتون یومناقشاده ابراهیم پاشا کی عظم بر شخص تاریخنک
تذیلی و الحاحه جودت پاشا شک مدافعه سی نظردفته آتشد . جودت
پاشا شک فضل مدافعه سی ایسه ، پاشا شک فضائی اشادتین زباده ، تحریف
ایندیکی و شیفته ک فوط غر فیس نثر ایلدی لک حقیقک اورتایه قوشولامسه
سبیت و برمهدر .
بناء علیه مناقشات نتیجه سنده ، ابراهیم پاشا شک حسنائی
سینانته فائق مهم بر شخص تاریخی اولادی و (شعر و قادی)
مقاله سنده که فزونی لک هیچ براسه مستند اولمادی و ناقصه مستنداً
تظاهر ایله مشدر . بوتون بو مطالعاتن صو کرا ، صوک بر جواب
اولارق دیه بیلر زکه ، ابراهیم پاشا نامه آیده رکز اولوناجی
زمان ، تمکنه مقالات اعتراضیه ایله لاله دورندن برنی قربان
انجکه حاجت قلماشدر . ابراهیم پاشا حفته کی چیرکن مقتریاتک
ماهیتی آکلامق ایچون مقالات اعتراضیه ، وزیر اعظم
دور تاریخنسی مطالعه ایچون ده لاله دورینه لزوم واردر ؟
فقط بز اولیه قاعته ایدیور زکه ، دهآ آیده لک مرکزی فکری
اورتایه قوشولدی کوند اعتبار ، خبریشارتی حاوی مقاله لری اوزینه ،
جودت پاشا شک مؤرخلک شهرتی ایله ، (شعر و قادی)
عمره سنک معلومات تاریخیه سی قائلر نظراندنه جوقدن قربان
ایلدی !

دوره آله . ۳۰ سالون اول ۱۹۱۷

امیر رفی

شعر

آهنی آتارکن

آهنه ، آتیه ، حسرتله قلمی دلک ؛
بی یقینی آبدی نجره قاروشه ک .

بویوک قاذن ؛ شفتلک ، محبتکله
اونونوردی دردنی تیلر ، دولر .
حالا سی یاد ایدر نجه یوقسولر .
آهنه ، شیبیدی اوغلتک دردنی دیگه !

آک سودیکم قادیلر حیافته آک
زهرلی بر خاطره بر اهراب کیندی .
بوتون آلمری حیران آویندی ،
آرتنی سکا قوشوق ایسته یورم بن .

یوقیش یورغون وجودم بوسپوتون قیریق .
آهنه هر نه قادر غمل یوق تمام !
ذا نأ بهارده یله دوشردیکم غم ؛
هرزله بر کوزیانی ، هر مس هیچ قیریق .

کینیش ، لوش بر اواردی بوتون بر قیش
ایکیه ک کپیرده ، بیچاره آتیه !
نه یزیندی ، یاری کیرلی بر آلم
آغلایان کوزلرک یورغون یاقیش !
ایچین بویله حالیزدک ، آکلاما یوردم .
یاقی اوچکده سسزدم بر کولک ک
ایچین شیبیدی اولمشد بویله عسی ؟
بونی آوده کیزلیجه هرکه صوردم .

— هیچ برشی یوق ، دهبیلر وین و هیچک
معناسی آکلامد ییلر کینجه
آکلامد ک سدی حانه ایجه
براییکله باغلایان خسته لای ایچین ؟

چونکه اولوم دائم کوزله دشمن ؛
چونکه سن ده برملک قادر کوزلک .

موسقیده تلی و برمه یور ، هیبات !
هرکاک ، هر عودک کران قیلری
آتلایون قلیبده صوک آملاری .
کینجه بر اضطراب اولو یور حیات ...

بیله ک نعل صیلا یور قلیبده یادک .
پاشا نیمی هر دولو شفتندن محروم ؟
آهنه ، آتیه ، قوینوک آج ، کلیمورم ،
آرتق سکون ایسته یور بقم اولادک :

نه یارور بر قوسونک ایکلن دی ،
نه بر طنپور صدامی ، نه کان ، نه عود !
روحلرمن یوکیچه مسعود
ایدیورکن برابر او یورز ، آمی ،

برسر یونک دینده ، یان یانه ، مسعود ...

ناله فمری